

Тема: Читання та письмо як вид мовленнєвої діяльності. Суть і цілі навчання читання.

План:

- 1. Читання як психофізіологічний процес.**
- 2. Навчання техніки читання.**
 - 2.1 Труднощі навчання читання.**
 - 2.2. Етапи навчання техніки читання.**
- 3. Система вправ для навчання техніки читання.**

- o 4. Навчання техніки письма.
- o 4.1 Навчання каліграфії.
- o 4.2. Навчання орфографії.

Література:

- *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. кол. авторів під кер. С.Ю.Ніколаєвої. - К.: Ленвіт, 2002. - 328 с./ст. 187-222*
- *Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2006. - 200 с./ст. 96-99, 136-138, 175-176*
- *Державні чинники. (Програма. Державний освітній стандарт.)*

Читання - рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який включає техніку читання (ТЧ) і розуміння того, що читається, і відноситься до письмової форми мовлення.

Процес читання

Цілі навчання читання:

- розуміти основний зміст нескладних автентичних (неадаптованих) текстів ;
- досягти повного розуміння складніших за змістом і структурою текстів різних жанрів: суспільно-політичних, науково-популярних, художніх (адаптованих).

На **початковому ступені** основним завданням є розвиток навичок техніки читання уголос і про себе/мовчки і досягнення швидкості читання, яка становить 300 друк, знаків/хв.

Навчання техніки читання

- o Техніка читання це сума прийомів, які забезпечують сприймання та обробку формальної мовної інформації (літер, сполучень літер, слів, знаків пунктуації, граматичних ознак і граматичних структур речень).
- o Навчити техніки читання — означає сформувати навички миттєвого сприймання і озвучування графічних образів слів, словосполучень, речень.

o Навчання техніки читання обов'язково відбувається паралельно і взаємопов'язано з навчанням техніки письма. Саме вправи з каліграфії і орфографії допоможуть закріпити в пам'яті графічний образ слова і прискорити формування механізмів читання.

Труднощі при читанні іноземною мовою.

o 1. Труднощі, що пов'язані з розходженнями між звуковою і графемною системами даної конкретної мови (внутрішньомовна інтерференція).

o Наприклад, в англійській мові, як відомо, 26 літер і 44 звуки. Тож одна літера може передавати не один звук, а в залежності від її позиції в слові три і навіть чотири звуки:

o *mop – note – born*

o *plan – plane – arm*

o2. Труднощі, що пов'язані з читанням у голос слів (наголос у різних типах слів):

o Англ.: re'cord (v.) – 'record (n.)

o 'concrete (бетон) – con'crete
(тверднути)

o 'despot – des'pot

o3. Труднощі, що пов'язані з читанням речень (інтонація, членування на синтагми, логічний наголос).

Етапи навчання техніки ЧИТАННЯ

- I. Засвоєння конфігурації літер іншомовного алфавіту в рецептивному та продуктивному планах, тобто а) зорове сприймання і розпізнавання літери, б) написання літери в усіх варіантах: велика і мала; друкована і рукописна.
- II. Оволодіння звуко-буквеними і букво-звуковими відповідностями (зв'язками), оскільки знання тільки назви букви не допомагає при читанні.

III. Читання вголос ізольованих слів з поступовим засвоєнням основних правил читання комбінацій голосних та приголосних букв. Саме на цьому етапі вчитель звертає увагу учнів на словесний наголос і навчає їх сприймати ціле слово швидко і читати (озвучувати) його правильно, чітко і голосно.

IV Читання вголос засвоєних в усному мовленні мовленнєвих зразків, спочатку самих коротких, потім розгорнутих.

У Читання вголос зв'язних коротких текстів.

Методи навчання читання

- Існують різні методи навчання читання. Відповідно до звукового методу учнів навчають озвучувати букви та буквосполучення за допомогою правил читання, зливати їх у слова. Водночас, основний наголос робиться на буквено-звукових відповідностях, ніж на значенні слів. Цей метод потребує багато часу та тренувальних вправ для автоматизації навичок читання.
- Метод читання цілих слів побудований на читанні окремих слів, словосполучень та речень вже знайомих та зрозумілих учням після їх усного введення. Діти впізнають мовну одиницю і читають її самі. Початковий процес більш швидкий і захоплюючий, тому що вони читають слова, знаючи їх значення. Однак надалі цей процес уповільнюється, починає залежати від впізнання нових лексичних одиниць. Цей метод може також призводити до плутанини між словами, які виглядають однаково.

Вправи для навчання техніки ЧИТАННЯ

- o 1) Вправи для розпізнавання і читання окремих букв і буквосполучень.
- o 2) Вправи для читання окремих ізольованих слів.
- o 3) Вправи для читання окремих мовленнєвих зразків.
- o 4) Вправи для читання коротких зв'язних текстів.

1) Вправи для розпізнавання і читання окремих букв і буквосполучень.

- Знайдіть і покажіть у підписах до малюнків літери, які вивчаються на цьому уроці.
- Покажіть літери, що відповідають вимовленим вчителем звукам.
- Знайдіть кожній великій літері відповідну пару і з'єднайте їх:

o A B C D E F G g a d e f a b

- Знайдіть в магічному квадраті/ряді літер названу вчителем літеру і розмалюйте її.
- Спишіть подібні літери і назвіть елементи, які їх відрізняють:

o h – n; T – F; o – ö; d – b

- Визначте кількість літер і звуків у слові.
- Впишіть літери за алфавітом, яких не вистачає в цьому рядку:

o - b - - - f – h

Вправи для читання окремих слів і словосполучень

- Знайдіть вимовлене вчителем слово серед ряду слів на картках.
- Складіть вимовлене вчителем слово з карток алфавіту.
- Прочитайте слова і виберіть ті з них, які починаються\закінчуються на літеру "Dd".
- Прослухайте слова (з опорою на підручник) і скажіть, яке слово пропустив вчитель.

Метод цілих слів

- o Методом цілих слів ми користуємось, коли навчаємо читати слова з історичним написанням або слова іншомовного походження, або слова, що читаються не за правилами, наприклад: *Theater, Tourist, Ingenieur.*

Метод навчання читання за ключовими словами або з аналогією,

- o Учням пропонується прочитати стовпчик або рядок слів з однаковою орфограмою, наприклад (англ.) *is, his, it, sit, in, Tim, big*.
- o Метод навчання за правилами читання, - перш ніж давати учням рядки аналогічних слів, треба спочатку сформулювати правило.

Обов'язковий мінімум правил читання слів англійською мовою:

- читання літер, що означають голосні, в наголошеному відкритому складі;
- читання літер, що означають голосні, в наголошеному умовно відкритому складі;
- читання літер, що означають голосні, в ненаголошеному закритому складі;
- читання літер, що означають голосні, в наголошеному третьому типі складу (перед літерою - **r**);
- читання літер, що означають голосні, в наголошеному четвертому типі складу (перед - **re**);
- читання сполучень літер, що означають голосні звуки: **ee, ea, ew, ai, ay, au, aw, on, oh, aw, igh**;
- читання сполучень літер **a+ll, a+l, wa, -ture, -tion**.

o В сучасній методиці письмо розглядається не лише як засіб навчання, але й як *засіб і спосіб спілкування, пізнання та творчості* у відповідності до досягнутого програмного рівня знань учнів і є кінцевою практичною *метою* навчання іноземних мов в середній школі.

Навчання каліграфії

- **Метою** навчання каліграфії іноземної мови є навчити учнів поєднувати букви у слова і писати їх швидко, правильно і розбірливо.

- У порівнянні з алфавітом української мови латинський алфавіт, яким користуються англійська, німецька та інші європейські мови, можна умовно поділити на три групи:
- а) букви, написання яких співпадає з написанням букв в українській мові: *Aa, Ee, Ii, Oo, Cc, B, K, Mm, Pp, Xx, T, y, H, n, u*;
- б) букви, написання яких частково співпадає з написанням букв рідної мови (лише окремі елементи): *b, U, Dd, N, h, k*;
- в) букви, які не мають аналогів в українському алфавіті: *Ff, Gg, Jj, Ll, Qq, Rr, Ss, t, Vv, Ww, Y, Zz*.

Етапи навчання каліграфії

- 1. Написання окремих літер алфавіту іноземної мови відповідно до вищезазначеної типології українського та латинського алфавітів: спочатку літери першої групи, потім літери другої групи, наприкінці літери третьої групи.
- 2. Перехід від написання окремих літер до написання типових буквосполучень: *англ.*: sh, wh, th.
- 3. Написання окремих слів, речень; списування слів, словосполучень, речень.
- 4. Проведення звуко-буквеного аналізу слів, що є проміжною ланкою між графікою та орфографією.

Для формування графічних навичок використовуються такі групи вправ:

o 1. Вправи на написання.

1. Вправи на написання елементів букв за зразком.
2. Вправи на написання декілька рядків даної букви.
3. Вправи на написання окремих друкованих літер прописом.

o 2. Вправи на ретельне виписування.

1. Вправи на виписування надрядкових букв. (напр.: *b, d, t, h, l*)
2. Вправи на виписування підрядкових букв. (напр.: *q, g, p, j, y*)
3. Вправи на виписування рядкових букв. (напр.: *a, i, n, m, w, r*)

o 3. Вправи на списування.

1. Вправи на списування слів.
2. Вправи на списування речень.
3. Вправи на списування текстів.

Навчання орфографії

- Навчання орфографії має на меті, по-перше, оволодіння звуко-буквеними та букво-звуковими відповідностями, по-друге, написання слів у відповідності до правил орфографії конкретної мови.

Етапи навчання орфографії

- o 1. Засвоєння типових, регулярних звуко-буквених відповідностей, які підводяться під правила читання та письма.
- o 2. Знайомство з правилами читання.
 - Засвоюючи правила читання голосних в різних позиціях і поєднання приголосних, що передають той чи інший звук, учні одночасно засвоюють і зворотні зв'язки: букво-звукові.
- o 3. Тренувальна практика (вправляння) у записуванні слів, речень.

Труднощі навчання орфографії

- а) відсутність кількісної адекватності між звуком та буквою:

Англ.: [W] - bird, her, learn;

- б) полісемія букв, тобто одна буква може передавати декілька звуків: *Англ.:* s - [s] see, [z] was;

- в) відсутність звучання у так званих "німих" букв. Наприклад, в англійській мові "мовчить" буква *e* у словах з умовно відкритим складом: *take, late, line*, а також *h* у буквосполученні *-gh*: *high, eight, bright*;

- г) подвоєння голосних як показник довготи в англійській мові: **Holland, middle**.

Принципи навчання орфографії

- 1) фонетичний, коли буква повністю відповідає звуку, наприклад, *англ.*: pen, present, help;
- 2) морфологічний, коли написання слова визначається правилами граматики, наприклад, *англ.*: nation [neɪʃn] - nationality [ˈnæʃənəlɪti];
- 3) історичний або традиційний, коли написання слова склалось історично і часто не піддається поясненню - такою великою є різниця між звуковим та графічним образом слова. Орфографічна форма слова може відображати в таких випадках зниклі норми вимови. Наприклад, *англ.*: beautiful, language;
- 4) ідеографічний, коли звукові омоніми розрізняються за допомогою графічних знаків, наприклад, *англ.*: sea - see, two - too.

У навчанні орфографії виділяють три групи вправ:

- **1. Вправи на впізнавання і порівняння орфограм.**
Ці рецептивні мовні вправи є перехідною ланкою між каліграфією та орфографією і передбачають звуко-буквений аналіз слів, виявлення розходжень між написанням та звучанням. Наприклад:
- *Завдання 1.* Прочитайте слова по буквах. Підрахуйте, скільки в слові букв і звуків.
- *Англ.:* ball, child, pioneer, yesterday
- *Завдання 2.* Поясніть написання слів.
- *Англ.:* square, kind, spoon

2. Вправи на відтворення орфограм.

- o До цих репродуктивних мовних вправ належать вправи на списування, виписування, дописування слів, речень, текстів.
- o *Завдання 3.* Спишіть слова, згрупувавши їх по орфограмах.
- o *Англ.:* plate, spoon, lake, mistake, look, cake, cool....
- o *Завдання 4.* Випишіть з тексту слова з дифтонгами/ з буквами, що передають один довгий звук, власні назви.

- o *Завдання 5.* Відгадайте та допишіть слова за першою і останньою буквами (можна з опорою на малюнки).
- o *Англ.:* b _ s, l _ _ _ _ r
- o *Завдання 6.* Допишіть слова-рими.
- o *Завдання 7.* Розташуйте правильно літери у словах, запишіть їх та прочитайте вголос.
- o *Англ.:* шкільні речі: пер, ково, Ісенрі
- o *Завдання 8:* Використовуючи склади слів зі змійки, складіть якомога більше слів.
- o *Завдання 9.* (Репродуктивна умовно-комунікативна вправа) На лист, який ти отримав з Великої Британії, випадково попала вода. Деякі слова неможливо прочитати. Спробуй відновити їх, встав літери.
- o *Завдання 10.* (Репродуктивна умовно-комунікативна вправа) Твій друг написав листа до Великої Британії, але невпевнений у написанні деяких слів. Допоможи йому виправити помилки.

3. Вправи на запис слів, речень, тексту, тобто диктанти:

1. Самодиктант (написати по пам'яті певну кількість слів з певною орфограмою).
2. Зоровий диктант (учні читають текст з книжки або дошки, потім текст забирається, учні записують його по пам'яті).
3. Зоро-слуховий диктант (учні читають текст, аналізують орфограми, потім пишуть під диктовку вчителя вже без зорової опори).
4. Слуховий диктант (учні пишуть під диктовку вчителя, попередньо опрацювавши труднощі).
5. Слуховий пояснювальний диктант (учні пишуть під диктовку вчителя, потім пояснюють складні орфограми).
6. Диктант-переклад (з рідної мови на іноземну).
7. Контрольний диктант.